

Del II - Vedlegg 2.1

Rammeavtalens spesielle bestemmelser

1 OM OPPDRAGSGIVER

1.1 Generelt

Oppdragsgiver er Staten ved Forsvarsdepartementet ved Forsvarsbygg.

Forsvarsbygg er et statlig forvaltingsorgan underlagt Forsvarsdepartementet som utvikler, bygger, drifter og avhender eiendom for forsvarssektoren. I tillegg tilbyr Forsvarsbygg ekspertkompetanse til andre deler av offentlig sektor innenfor sikring av bygg, kulturminnevern og avhending.

Eiendomsporteføljen som forvaltes inneholder mange av de mest særegne og krevende bygg i landet; fra de 15 festningene som er tilgjengelige for allmennheten, til militærleirer, skyte- og øvingsfelt og flystasjoner for Forsvaret.

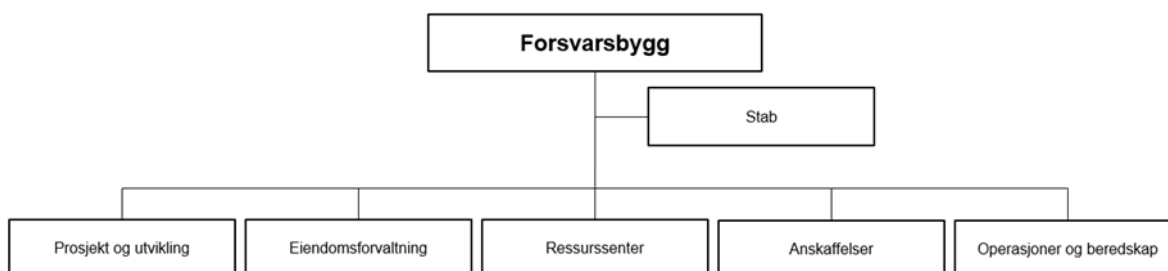
Forsvarsbyggs desidert største kunde er Forsvaret, men vi har også andre offentlige og sivile leietakere i våre bygg.

Vi har hovedkontor i Oslo med lokasjoner over hele landet, deriblant Hamar, Harstad, Bergen, Stavanger og Trondheim.

For mer informasjon om oppdragsgiver, se vår internettside www.forsvarsbygg.no.

1.2 Organisasjon

Forsvarsbygg består av fem avdelinger i tillegg til direktør med tilhørende stab.

2 RAMMEAVTALENS OMFANG

2.1 Rammeavtalens formål

Rammeavtalen skal dekke oppdragsgivers behov for maskinentreprenørtjenester, grunnarbeider, inkl. knusing og vegetasjonsrydding på forsvarssektorens lokasjoner i deler av region Øst, Oslofjord Vest. Region Oslofjord Vest består av kommunene Larvik, Færder, Horten, Kongsberg, Notodden og Hønefoss. Det kan bli aktuelt å utføre oppdrag ved installasjoner utenfor nevnte områder. Oppdrag på slike steder anses å ha lavt volum.

Det henvises for øvrig til Vedlegg 7 Faglig oppdragsbeskrivelse og prisskjema for ytterligere detaljer om rammeavtalens formål.

2.2 Rammeavtalens geografiske virkeområde

Denne rammeavtalen er kunngjort for oppdrag som utføres i:

Følgende geografiske områder: Primært for leirene Heistadmoen (Kongsberg), Karljohansvern (Horten) og Fredriksvern verft (Stavern), men også et antatt mindre behov knyttet til Eggemoen (Hønefoss) og Mågerø (Færder).

2.3 Rammeavtaletype

Parallell rammeavtale med to leverandører med følgende avropsmekanismer:

- Direkteavrop på opptil 5 millioner kroner eks. mva. *kan* gå direkte til leverandører etter rangering (fossefall). Det er likevel slik at oppdragsgiver står fritt til å vurdere mini-konkurranse mellom A- og B-leverandør også for disse anskaffelsene.
- For avrop over 5 millioner kroner eks. mva. **skal** oppdragsgiver:
  - Gjennomføre mini-konkurranse mellom A- og B-leverandør, eller;
  - Konkurransetsette tiltaket i markedet

2.4 Rammeavtalens verdi

Rammeavtalens estimerte verdi er 150 millioner kroner eks. mva. over en periode på fem år.

Maksimal verdi for rammeavtalen er 187 millioner kroner eks. mva. over en periode på fem år.

Avtalens volum er basert på tidligere års erfaringstall og antagelser om mulige oppdrag av anleggsrelatert art som kan komme i avtaleperioden. Det vil av flere årsaker være usikkerhet knyttet til framtidig volum over denne rammeavtalen, blant annet fordi driftsbudsjett og aktivitet kan bli endret, og klimapåvirkning vil variere.

For øvrige anleggstjenester som denne rammeavtalen vil kunne bli benyttet til, slik som klargjøring av flater og infrastruktur til større øvelser og arrangementer eller andre grunnarbeider, vil omfanget være usikkert da dette vil avhenge av at konkrete oppdrag blir gitt.

Kunngjort verdi er et estimat. Oppdragsgiver forplikter seg derfor ikke til å ta ut estimert volum.

2.5 Forbehold

Oppdragsgiver forbeholder seg retten til ikke å anvende denne rammeavtalen, og det foreligger ingen forpliktelse fra oppdragsgiver før det eventuelt settes en innkjøpsordre. Imidlertid har oppdragsgiver en klar målsetting om at kjøp av slike tjenester skal skje via denne rammeavtalen.

2.5.1 Ressursmangel

Oppdragsgiver forbeholder seg retten til benytte B-leverandør, eventuelt å konkurranseutsette oppdrag dersom Oppdragsgiver finner dette formålstjenlig i de tilfeller der leverandør ikke har tilgjengelig kapasitet.

Det gjøres oppmerksom på at Oppdragsgiver forbeholder seg retten til å vurdere og fastsette at leverandør ikke har kapasitet til å levere, selv om leverandøren selv oppgir at de har kapasitet. I slike tilfeller skal det fra Oppdragsgivers side fremvises dokumentasjon som underbygger kapasitetstvisten.

2.5.2 Sammensatte oppdrag

Ved sammensatte oppdrag hvor deler av oppdraget ikke er dekket av rammeavtalen, kan oppdragsgiver anskaffe dette som en del av annen anskaffelse. For støttefagene som er nevnt i prisskjema har Forsvarsbygg egne rammeavtaler for disse fagene og vil som hovedregel benytte disse. Det vil derfor kun være aktuelt å benytte nevnte støttetjenester i denne avtalen i forbindelse med avrop på maskinrelaterte arbeider.

2.5.3 Større prosjekter

Oppdragsgiver forbeholder seg retten til ikke å anvende denne rammeavtalen, men isteden å konkurranseutsette større anskaffelser. Som for eksempel investeringsprosjekter/nybygg i POU regi.

2.5.4 Forsvarsbyggs driftsorganisasjon

Forsvarsbygg har en egen driftsorganisasjon som sørger for daglig drift og vedlikehold i leirene. Rammeavtalen omfatter ikke de oppgaver som utføres av Forsvarsbyggs driftsorganisasjon. Arten og omfanget av de oppgaver som utføres av Forsvarsbyggs driftsorganisasjon kan variere både over tid og fra område til område. Forsvarsbygg definerer selv hvilke oppgaver som skal utføres i egen regi.

3 BRUKERE AV RAMMEAVTALEN

Brukere vil i all hovedsak være ansatte i Forsvarsbygg, avdeling Eiendomsforvaltning (EF). Avdelingen har blant annet ansvaret for forvaltning, drift og vedlikehold av forsvarssektorens eiendom, bygg og anlegg.

Forsvarsbyggs avdeling Prosjekt og utvikling (PoU), som har ansvaret for planlegging og gjennomføring av investerings-, avhendings- og miljøsaneringsprosjekter, kan også gjøre avrop i forbindelse med oppdragsfinansierte prosjekt der oppdragene går utover det å være drift- og vedlikeholdstjenester.

Øvrige avdelinger i Forsvarsbygg kan også benytte avtalen innenfor det geografiske virkeområdet angitt over. Det samme gjelder for avdelinger i Forsvaret som drifter og forvalter egen bygningsmasse. Slike oppdrag er i denne rammeavtalen begrenset til 850 000 kroner for hele avtaleperioden.

4 RAMMEAVTALENS OPPSTART OG VARIGHET

4.1 Antatt oppstartdato

Faktisk oppstartdato vil bli angitt på forsiden av rammeavtalen.

4.2 Varighet og forlengelse

Rammeavtalen har en varighet på 2 (to) år.

Oppdragsgiver kan forlenge avtalen i inntil 1 (ett) + 1 (ett) år, + 1 (ett) år, maksimalt 5 (fem) år fra faktisk oppstartdato.

Rammeavtale kunngjøres for 5 år på grunn av behov for sikkerhetsklarering og en forventet lang initiell klareringsperiode hos Nasjonal sikkerhetsmyndighet for de ansatte og firma som ikke er sikkerhetsklarert. Brukerne av avtalen har behov for sikkerhet og stabilitet i en rasjonell kontrakt, og det innebærer sikkerhetsklarert personell som kan utføre arbeidet i en reell fireårsperiode. Valg av varighet er hjemlet i FOA § 26-1 (4).

5 AVROP

5.1 Direkteavrop

Direkteavrop på parallelle rammeavtaler bestilles gjennom innkjøpsordre eller signering av avropskontrakt opp til 5 millioner kroner eks. mva.

Fordeling etter rangering (fossefall)

For parallelle rammeavtaler vil direkteavrop fordeles mellom leverandørene etter hvordan de ble rangert. Leverandøren som ble rangert som nr. 1 (A-leverandør) vil bli forespurt først. Dersom leverandøren ikke kan levere eller unnlater å svare innen svarfristen, vil leverandøren rangert som nr. 2 (B-leverandør) bli forespurt.

Merk at oppdragsgiver står fritt til å gjennomføre minikonkurranse mellom leverandørene som alternativ til direkteavrop.

5.1.1 Endring av rekkefølgen – fossefall

Dersom en leverandør i løpet av en seksmånedersperiode tre ganger sier at han ikke kan levere, eller unnlater å svare innen fristen, kan vedkommende etter Forsvarsbyggs skjønn settes ned til sisteplass på rangeringslisten. Etter seks måneder blir leverandøren tilbakestilt på sin opprinnelige plass på rangeringslisten. Dersom en leverandør rykker ned til sisteplass for tredje gang, har leverandøren under enhver omstendighet ingen rett til å bli tilbakestilt til sin opprinnelige plassering. Videre utgjør dette et vesentlig mislighold av kontrakten, og gir oppdragsgiver en hevingsrett.

5.1.1.1 Svarfrister, jf. Del II – Rammeavtalen punkt 7.4 og 7.6

Dersom oppdragsgiver ber om kostnadsoverslag eller fastpris, skal leverandøren så snart som mulig, og senest innen to virkedager, bekrefte mottak av prisforespørsel og informere om når forespurt tilbakemelding er klar. Se nærmere om dette i rammeavtalen punkt 7.4.

Dersom ingen frister er angitt, skal leverandøren påbegynne oppdraget innen rimelig tid etter mottatt avrop, og gjennomføre oppdraget med rimelig fremdrift og uten unødvendige avbrudd. Se nærmere om dette i rammeavtalen punkt 7.6.

5.2 Minikonkurranse

Avrop på rammeavtalen gjennomføres som en minikonkurranse mellom A- og B-leverandøren der verdien er lik eller overstiger 5 millioner kroner eks. mva. Oppdragsgiver står fritt til å gjennomføre minikonkurranse også for avrop lavere enn dette beløpet.

Følgende tildelingskriterier vil kunne benyttes ved evaluering av minikonkurranser:

Tildelingskriterier	Prosent
Kvalitet	0-30%
Pris	40-70 %
Miljø	0-30 %

Nærmere informasjon om tildelingskriterier og vektingen av disse vil bli opplyst om i tilbudsinnbydelsen som sendes ut i forbindelse med minikonkurransen. Se Del II – Vedlegg 3.5 – Mal invitasjon til minikonkurranse.

For parallelle rammeavtaler der minikonkurranser er en avropsmekanisme plikter leverandøren å delta. Mislighold av denne plikten kan påberopes av oppdragsgiver som grunnlag for heving.

Vesentlig mislighold vil være dersom leverandør unnlater å levere tilbud i 5 minikonkurranser. Evt. dersom deres tilbud er mer enn 50% dyrere enn laveste tilbud i 8 konkurranser.

5.3 Vilkår for avrop

Avrop skal gjennomføres i henhold til de vilkår som fremgår av rammeavtalen, herunder de særskilte vilkår som er gjort gjeldende for avrop, se Del II - Vedlegg 3.1 og 3.2. Dersom rammeavtalen åpner for at avrop kan gjøres etter flere ulike sett av kontraktsvilkår skal oppdragsgiver ved avropet angi vilkårene som legges til grunn.

Kontraktsvilkår for «Del II - Vedlegg 3.1. - Avtaledokument Andre tjenester» skal gjelde dersom ikke annet er spesifisert for direkteavropet.

Dersom leverandøren i forbindelse med et avrop fremmer tilbud til oppdragsgiver som medfører vilkår som er mindre gunstig for oppdragsgiver enn hva som følger av rammeavtalen og leverandørens opprinnelige tilbudsdokumentasjon ved tilbudsfrist, utgjør dette mislighold av rammeavtalen. Med mindre leverandøren i sitt tilbud på det konkrete avropet uttrykkelig har påpekt at vilkårene avviker fra rammeavtalen og leverandørens opprinnelige tilbudsdokumentasjon, kan vilkårene heller ikke påberopes av leverandøren ved gjennomføring av avropet.

5.4 Avropsformer

Avrop for denne rammeavtalen skal i hovedsak gjøres på følgende måter eller ved kombinasjon av avropsformene;

1. Etter prisestimat med tak/ramme med varslingsplikt ved overskridelser + 15%
2. Regningsarbeid etter medgått tid og materiell
3. Fastpristilbud

I et tilbud/overslag/estimat må det klart fremkomme hvordan leverandør har kommet frem til tilbudspris.

Med mindre annet avtales skal avropsform 1 benyttes. Ved denne avropsformen blir endringer som ikke er varslet **ikke** dekket utover + 15 % av oppgitt tilbud/overslag/estimat.

Dokumentert forklaring og beskrivelse av ekstra tid/materiell som har vært påkrevd utover prisestimatet må i tillegg alltid vedlegges faktura.

5.4.1 Krav til oppsett av tilbud og estimat

Alle prisestimater/tilbud skal baseres på rammeavtalens priser og prisnivå og spesifiseres slik at timer og materiell er adskilte poster og kan kontrolleres mot rammeavtalens priser for personell- enhets- og materialkostnader. Se for øvrig også pkt. 7 prisbestemmelser.

Alle andre kostnader som ikke uttømmende fremgår av prisskjema, må avklares i hvert enkelt tilfelle og kan kun faktureres etter skriftlig avtale.

5.5 Dokumentasjon ved medgått tid og materiell

5.5.1 Dokumentasjon av timeforbruk – medgått tid med eller uten prisestimat

Timer skal dokumenteres ved timelister. Med mindre annet avtales, oversendes timelister ukentlig til prosjektleder/rekvirent.

Av timelistene skal det fremgå:

- Hvem har utført arbeidet
- Stedet arbeidet er utført

- Hvilket arbeid som er utført
- Hvor mange timer som er brukt på arbeidet
- Hvilken type maskin ble brukt (samme angivelser som i prisskjema)
- Ankomst- og avreisetidspunkt

5.5.2 Dokumentasjonskrav til materiell som ikke fremgår av prisskjema

Netto-/innkjøpspris på materiell skal dokumenteres som faktura med bilag fra grossist, og vedlegges som bilag til oppdragsgivers faktura.

Nettopris er prisen tilbyder betaler til produsent/grossist for varen. Ved innkjøp som gjøres av underentreprenør(er) identifiseres tilbyder med sin underleverandør.

5.6 Responstid

Leverandør skal starte oppdrag innen rimelig tid, og skal ved behov kunne starte oppdrag innen 24 timer etter avropstidspunkt hvis oppdraget krever det. Det er sjeldent at oppstart behøves så tett opptil bestilling, men klimaendringer, som flom og ekstreme værforhold, kan føre til behov for rask respons.

6 FAKTURERING

Faktura og kreditnota skal sendes elektronisk til Forsvarsbyggs fakturamottak i samsvar med standarden Elektronisk handelsformat (EHF). Forsvarsbyggs elektroniske fakturaadresse er **975950662**. For nærmere informasjon om fremgangsmåte, se <https://www.anskaffelser.no/verktoy/veiledere/elektronisk-handelsformat-ehf-veileder-systemleverandorer#katalog>

Alle kostnader for transaksjonsavgift, tilknytning og bruk av systemet (EHF) skal innkalkuleres i tilbudspriser.

Faktura skal spesifiseres på varelinjenivå (ved avrop etter fastpris kan sum faktureres med henvisning til fastpristilbudet).

- Lokasjon og beskrivelse av utførte arbeider skal fremgå
  - Det skal henvises til korrekt postnummer fra prislisten for hver fakturalinje/varelinje
  - Pris og navn på materiell/fraksjoner/timer skal være av lik betegnelse som i prislisten
  - Timeliste skal vedlegges med spesifikasjon av type arbeid.
  - Type fag skal spesifisere (fagarbeider, lærling, innleie, prosjektleder ol.)
  - Eventuelle reisekostnader
- Beskrivelse av kjøpte materialer, påslagsprosent og netto inntakskost for materialene.

For materialer må netto inntakskost til leverandøren dokumenteres med underbilag.

Det kan fremgå ytterligere krav til fakturering i aktuell avropskontrakt i Del II - Vedlegg 3.1 og 3.2 Kontraktsbestemmelser for avrop.

6.1 Dokumentasjon timer

Timer skal dokumenteres ved timelister. Med mindre annet avtales, oversendes timelister med faktura. Av timelistene skal det fremgå:

- Hvem har utført arbeidet
- Stedet arbeidet er utført
- Hvilket arbeid som er utført

- Hvor mange timer som er brukt på arbeidet
- Hvilken type maskin ble brukt (samme angivelser som i prisskjema)
- Ankomst- og avreisetidspunkt

6.2 Dokumentasjon ved avrop etter fastpris

Ved avrop etter fastpris skal leverandør synliggjøre i tilbudet at priser er basert på rammeavtalens priser og prisnivå, på lik linje som ved krav til fakturering, slik at oppdragsgiver kan kontrollere dette.

6.3 Dokumentasjonskrav materiell og fraksjoner

Materialer utenfor prisliste faktureres med påslag på innkjøpspris. Volum og nettopris på materiell skal dokumenteres ved inngående faktura. Dersom det ikke er avtalt en fastpris, skal dette leveres som underbilag ved fakturering.

6.4 Generelle faktureringsbestemmelser

Entreprenøren skal sende separate fakturaer for:

- Kontraktssum (avdragsfaktura)
- Godkjente endrings- og tilleggsarbeid

Forsvarsbyggs betalingsfrist er 30 dager etter mottak av faktura.

Hovedregelen er at det i fakturaens felt "Order reference" skal det merkes innkjøpsordrenummeret (9 siffer) som det aktuelle avropet det skal faktureres mot, Alternativt skal dette feltet merkes med bestillers (rekvirent i Forsvarsbygg) sitt ansattnummer.

- Faktura for endringsarbeider (for oppdrag for POU) skal det i beskrivelsesfeltet i tillegg henvise til endringsavtalenummer (E001, E002 osv.).

Ved manglende eller feil merking vil entreprenøren kunne få beskjed om at den umerkede/feilmerkede fakturaen ikke vil bli behandlet. Entreprenøren plikter da å kreditere den umerkede fakturaen og utstede en ny korrekt faktura med ny fakturadato og nytt forfall.

7 PRISBESTEMMELSER

7.1 Timepriser og enhetspriser

Timepriser og enhetspriser skal tilbys for alle tjenester som er oppgitt i prisskjema. Priser oppgis eks. mva. Prisene skal inkludere alle leverandørens direkte og indirekte kostnader, samt fortjeneste og risiko. Fakturerbare timer beregnes fra personell er operativt på arbeidsstedet/lokasjonen forutsatt at det er kjørevei til stedet.

Som direkte og indirekte kostnader nevnes blant annet:

- Lønn, sosiale utgifter, arbeidsavgift, feriepenger og arbeidsgiveromkostninger
- Kostnader for bruk av utstyr, inkl. verneutstyr til utøvende personell.
- Kostnader til utstyr som støvsuger, stiger, betongmikser/ blandemaskin, trillebårer, søppeltraller/bøtter, drill, vinkelsliper, boremaskin, hoppetusse, slegge, hammer, spade, spett, hakke, gardintrapp ol. og alt annet som er laget til flergangsbruk. Likeså dekkes ikke verktøy som er opplistet i Fellesoverenskomsten for byggfag - bilag 18.

- Kostnader for reise-, diett- og opphold til lokasjoner innenfor rammeavtalens geografiske avgrensning.
- Utarbeidelse av kostnadsoverslag/prisestimat/fastpristilbud forut for avrop.
- Administrasjon av egne ansatte
- Oppfølging av prosjekter underveis
- Administrasjon og koordinering av egne underleverandører/innleid arbeidskraft etc.
- Utarbeidelse av faktura eller fakturagrunnlag, fakturagebyr etc.
- Eget HMS/SHA-arbeid og HMSREG
- Kostnader ved e-faktura.

Listen er ikke uttømmende.

Ved kjøp av større mengder materiell kan oppdragsgiver kreve at flere pristilbud innhentes. Dersom dette kreves, kan arbeid med innhenting av pris godkjøres med 1 time med timesats for ingeniør.

7.1.1 Andre kostnader

Eksempler (ikke uttømmende) på andre kostnader som skal innkalkuleres i timeprisene på arbeiderne.

- Innmelding eller endring av underleverandør
- Sikkerhetsklarering, utfylling av personopplysningsblankett (POB) og autorisasjonsamtaler (se vedlegg 8)

7.1.2 Påslag

Påslagsprosent for materiell og underleverandør skal oppgis i prisskjema. Påslaget skal dekke både direkte kostnader som avgifter og indirekte kostnader som bestillingskostnader, frakt og lignende (eks mva.), samt risiko og fortjeneste.

7.1.3 Oppstart/avslutning av arbeider

Leverandør skal avtale oppstartstidspunkt med oppdragsgivers kontaktperson minimum 24 timer før oppdragsstart med mindre annet avtales. Kontaktperson skal også varsles om oppdragets avslutning slik at kontroll av leveransen kan gjennomføres dersom oppdragsgiver ønsker det.

7.1.4 Arbeidsstans

Det dekkes ikke kostnader knyttet til driftsstans og stopptid som har årsak i feil og mangler på leverandørens utstyr og maskiner, inkludert service på maskin og utstyr, eller som på annen måte kan henføres til forhold, som leverandøren selv har ansvaret for.

Dersom oppdrag stanses på grunn av forhold på oppdragsgivers side, kan ventetid faktureres etter medgått tid når forholdet er varslet til oppdragsgiver representant på telefon.

7.1.5 Parkering av maskiner

Når maskiner ikke er operative, kan de ikke faktureres tid for. Gjelder ved parkering i mer enn 30 min.

7.1.6 Alternativ bruk av personell

Personell som ikke er operativt innen eget fagområde, kan benyttes til annet arbeid. Leverandøren kan da kun fakturere for det arbeidet som faktisk utføres.

For eksempel: Dersom en maskinfører utfører annet arbeid, som ADK, grunnarbeid eller hjelpearbeid, kan dette ikke faktureres som maskinførertimer, men må faktureres i henhold til det aktuelle arbeidet.

7.2 Møter for oppfølging av avtalen

Det vil bli lagt opp til oppstartsmøte i forbindelse med kontraktsinngåelse. Det vil videre bli lagt opp til oppfølgingsmøter for å gjennomgå kontrakten, omtrent halvårlig. Kostnader til denne typen møter godtgjøres ikke. Møter kan også avholdes elektronisk.

Alle avvik knyttet til avtalen vil bli registrert i Forsvarsbygg sitt avvikssystem.

7.3 Rigg og drift

Med mindre annet klart fremgår av avropet, må entreprenøren selv sørge for nødvendig rigg- og driftsområde, og entreprenøren har ikke anledning til å benytte noen av byggherrens fasiliteter. Kostnader skal opplyses om i prisestimat/tilbud, og dokumenteres ved fakturabilag. Oppdragsgiver dekker kostnader uten påslag.

Bruk av oppdragsgivers fasiliteter slik som lager, kontorer, sanitæranlegg og lignende vil normalt ikke være mulig. Slike arealer er i all hovedsak allerede utleid til Forsvarets militære organisasjon. Slik bruk må i så fall avtales lokalt i hvert enkelt tilfelle der dette er behøvelig ut ifra oppdragets omfang.

Det kan ikke garanteres oppholdsrom for spisepauser til arbeidere. Slik at kostnader til f.eks. «kafépengar» iht. Fellesoverenskomsten for byggfag 2024-2026 § 2-6 skal være dekket av påslagsprosent på timer, se pkt. 9.3.

Ved behov for riggutstyr, kontainer, brakker ol. som krever areal hos byggherre så må omfang og plassering avklares med byggherre før igangsettelse av det enkelte avropet.

Med rigg og drift menes bl.a. stillas, lift, gjerder etc. Listen er ikke uttømmende. Utgifter til dette skal ikke være større enn høyst nødvendig og skal gjenspeile prisene i markedet. Leien av dette skal avsluttes straks behovet for dette opphører.

Omfanget av kostnadene skal synliggjøres av leverandøren i prisestimat eller tilbud og før oppstart av arbeider. Endringer av omfanget skal varsles oppdragsgiver. Endringer som ikke er varslet blir ikke dekket utover +15% av oppgitt omfang.

7.4 Ingeniør

Det skal i prisskjema oppgis pris på ingeniør. Med ingeniør menes en person med fullført grad på høyskole eller tilsvarende innenfor ingeniørfag. Skal kun brukes etter bestilling av oppdragsgiver, eksempelvis til prosjektering.

7.5 Formann/arbeidsleder/anleggsleder etc.

Dersom leverandør blir bedt om å ha formann på oppdrag faktureres dette iht. prisen på formann i prisskjema. Det forutsettes at formann har en utførende formanns funksjon på byggeplass.

Dersom et oppdrag ikke oppfyller kravene nedenfor, kan personer som er ansatt hos leverandøren som formann/bas/arbeidsleder/anleggsleder o.l. ikke faktureres til en høyere timepris enn den

fagarbeidertypen han tilhører. Bruk av høyere timesats skal alltid informeres om til oppdragsgiver før oppstart av avrop. Formann aksepteres kun benyttet på oppdrag:

- Med varighet over én uke, samt
- Involverer mer enn 3 personer

Leveransen må ellers pga. sin art kreve at formann er til stede hele tiden, og dersom det er tilstrekkelig at formann er innom for å starte opp leveransen / overlevere før ferdigstilling dekkes kun tid for dette til høyere formannspris.

Dersom formann/bas/arbeidsleder/anleggsleder brukes istedenfor annen fagarbeider dekkes kun vanlig fagarbeiderpris underveis, med mindre annet avtales.

7.6 Prosjektering

Dersom oppdragsgiver ber om prosjektering kan leverandør fakturere medgått tid for den fagpersonen som utfører prosjekteringen. All prosjektering skal avtales i forkant for at det skal kunne faktureres.

7.7 FDV

Tilbyder skal levere komplett FDV-dokumentasjon etter endt oppdrag i henhold til Bygningsdelstabellen på tresifret nivå.

Dette innebærer eksempelvis produktbeskrivelser, målsatte skisser/tegninger, bildedokumentasjon, innmålingsdata iht. Forsvarsbyggs kravspesifikasjon, etc.

7.8 Ikke-bestilte avrop

Dersom bindende kalkulasjon/prosjektering/befaring utføres, men avrop ikke skjer i samme kalenderår (for siste kvartal innen 6 mnd.) kan arbeid faktureres etter medgått tid for fagpersonen som utfører arbeidet dersom arbeidet oversteg 2 timer. Faktura sendes da merket med ansattnummer til den i Forsvarsbygg som bestilte forarbeidet som ikke kom til utførelse. Varsel om fakturering skal skje før faktura sendes.

7.9 Avfall

Dokumenterte utgifter ved levering av avfall til godkjent deponi, kan viderefaktureres til Forsvarsbygg uten påslag. Vektkvittering vedlegges fakturagrunnlag til oppdragsgiver på lik linje med timelister.

Forsvarsbygg skal ha deklarasjon for farlig avfall oversendt til avropets kontaktperson før faktura sendes, når slikt fjernes fra anleggsplass av leverandør.

7.10 Pålagt overtid

Overtidsbestemmelser reguleres av arbeidsmiljøloven. Overtidsarbeid skal alltid være pålagt av oppdragsgiver og normalt sett utføres i direkte tilknytning til den alminnelige arbeidstid. Slikt arbeid er mest aktuelt ved utrykning og lignende der oppdragsgiver har bestemt at arbeidet skal utføres utenom ordinær arbeidstid. I de tilfeller leverandøren selv velger å utføre oppdraget utenom ordinær arbeidstid utbetales det ikke tillegg.

8 REISE, – DIETT- OG OPPHOLDSKOSTNADER

Kostnader for reise-, diett- og opphold skal være inkludert i timeprisene som oppgis i prisskjemaet innenfor avtaleområdet geografiske avgrensning. Dette gjelder både rammeavtaleleverandør og dens underleverandør.

8.1 Oppdrag utenfor rammeavtalens geografiske virkeområde.

Forsvarsbygg forvalter i tillegg en del installasjoner som har mer perifer beliggenhet utenfor avtalens geografiske avgrensning. Leverandøren skal kunne gjøre tjenesteoppdrag også på slike installasjoner. Oppdrag på slike steder anses å ha et svært lavt volum.

8.1.1 Dekning av kostnader

Reisekostnader utenfor rammeavtalens geografiske virkeområde faktureres per kilometer på bilvei fra Elverum kommunegrense til oppdragssted. Pris pr km faktureres iht. Statens satser. Bompenger etc. dekkes i tillegg, etter dokumenterte utgifter. Timepris på reise dekkes som 50% av timepris i prisskjema pr person. Dersom det ikke er kjørbare vei til oppdragsstedet dekkes reise etter dokumenterte kostnader.

8.1.3 Dekning av kostnader opphold og diett

Diett- og oppholdskostnader på oppdrag utenfor avtalens geografiske avgrensninger, dekkes etter statens satser.

9 PRISENDRINGER

Prisene i rammeavtalen kan kreves regulert en gang i året i samsvar med endringer i Statistisk sentralbyrås byggekostnadsindeks for veganlegg (08662), 4. kvartal 2024=100 i tiden fra siste regulering. Første regulering regnes fra indekstallet for den måneden tilbudsfristen utløp, fram til siste kjente indekstallet på reguleringstidspunktet. Regulering kan tidligst kreves 12 måneder etter avtalens oppstart, og deretter hver 12. måned. Kravet skal være skriftlig og inneholde både gjeldende og nye priser, samt utregning som viser hvordan prisreguleringssats er beregnet. Påslagsprosent skal ikke prisreguleres.

Krav om indekxregulering får bare virkning for avrop inngått senere enn ti dager etter at kravet er mottatt av oppdragsgiver.

Justering av prisene i avrop, skal skje i samsvar med kontraktsbestemmelsene for avropet.

9.1 Avrop med mer enn 12 måneders leveringstid

I avrop med løpetid under 12 måneder er alle tilbudte satser og enhetspriser faste i kontraktsperioden og kan ikke reguleres. I avrop med løpetid over 12 måneder, kan hver av partene kreve prisregulering av satser og enhetspriser i samsvar med bestemmelsen ovenfor.

10 KLIMA OG MILJØ

10.1 Krav til registrering av maskiner

Alle maskiner som har mulighet for det, skal være registrert i Maskinregisteret eller tilsvarende register, før de benyttes på oppdrag for Forsvarsbygg. Dersom leverandør mener det ikke er mulighet å registrere maskin skal dette varsles om. Se Maskinregisteret – Sentralregisteret.

10.2 Krav til kjøretøy, massehåndtering og forpliktende løsninger

Leverandøren forplikter seg til å benytte de kjøretøy- og maskinteknologier og/eller drivstofftyper og avstander som oppgis i tilbudet, og/eller oppdragsgiver har stilt krav til, under gjennomføring av rammeavtalen. Kjøretøy, maskiner, drivstofftyper eller avstander som introduseres i løpet av kontraktperioden skal ikke medføre et dårligere resultat enn det som ble oppnådd i evalueringen, og de må møte kravene oppdragsgiver har satt i konkurransegrunnlaget. Nye kjøretøy, nye maskiner, andre drivstofftyper og endrede avstander for massehåndtering må forhåndsgodkjennes skriftlig av oppdragsgiveren.

Krav til maskinpark som skal benyttes i avtalen – krav som gjelder fra oppstart av avtalen:

- Leverandør skal ha tilstrekkelig og egnede kjøretøy til gjennomføringen av oppdraget.
- Minst 90% av maskinpark må tilfredsstille steg 4B
- Minst 95% av kjøretøypark som benyttes til transport skal minimum tilfredsstille Euro VI

Leverandøren kan søke unntak fra kravene stilt i rammeavtalen eller det konkrete avrop dersom det foreligger gode grunner, eksempelvis unormalt vintervær, bortfall av lademuligheter i det konkrete oppdraget, eller andre utforutsette forhold. Unntak skal skriftlig forhåndsgodkjennes av oppdragsgiveren.

10.2.1 Ladestasjoner

Få eller ingen av eiendommene/lokasjonene i Forsvarssektoren har ladestasjoner med betalingsløsning. Leverandøren kan ikke påregne å lade kjøretøy på eiendommene/lokasjonene ved gjennomføring av oppdrag, med mindre annet eksplisitt fremkommer av det enkelte avrop.

Leverandøren blir ikke honorert for tapt arbeidstid som følge av at de må lade på vei til eller fra oppdrag.

10.2.2 Drivstoff

Leverandøren skal til enhver tid kunne fremlegge dokumentasjon på hvilken drivstoffteknologi og ev. drivstoff som er benyttet til gjennomføring i kontraktperioden.

10.2.2.1 Hydrogen

Hvis Leverandøren har forpliktet seg til å benytte hydrogenkjøretøy på denne kontrakten, skal Leverandøren til enhver tid kunne fremlegge dokumentasjon på at fornybar hydrogen er anskaffet. Dokumentasjonen kan blant annet inneholde følgende informasjon: drivstoffprodusent, drivstoffleverandør, mengde, opprinnelse og sertifisering.

10.2.2.2 Biogass

Dersom leverandøren benytter biogasskjøretøy og/eller biogassmaskiner på denne kontrakten, er hovedregelen at kjøretøyene skal benytte biogass og ikke naturgass som drivstoff. Dersom leverandøren kan dokumentere at 100 % ren biogass ikke er tilgjengelig i markedet, kan leverandøren benytte innblanding av naturgass. Leverandøren skal skriftlig informere Forsvarsbygg om dette uten ugrunnet opphold.

Leverandøren skal til enhver tid kunne fremlegge dokumentasjon på at tilstrekkelig mengde biogass er anskaffet. Dokumentasjonen kan blant annet inneholde følgende informasjon: drivstoffprodusent, drivstoffleverandør, mengde, opprinnelse og sertifisering.

10.2.2.3 Biodrivstoff

Hvis Leverandøren benytter biodrivstoff (inkl. biogass) på denne kontrakten, skal dette oppfylle EUs bærekraftskriterier* for biodrivstoff og ikke være basert på palmeolje eller biprodukter fra palmeoljeproduksjon. Leverandøren skal til enhver tid kunne fremlegge dokumentasjon på at tilstrekkelig mengde biodrivstoff er anskaffet og at denne er produsert bærekraftig og palmeoljefritt.

Dokumentasjonen kan blant annet inneholde følgende informasjon: drivstoffprodusent, drivstoffleverandør, mengde, opprinnelse og sertifisering.

* §§ 3-6 til 3-9 i Forskrift om begrensning i bruk av helse- og miljøfarlige kjemikalier og andre produkter (produktforskriften).

10.3 Tomgangskjøring

Leverandøren skal arbeide for å redusere tomgangskjøring til et minimum og oppfordres til å gjøre Forsvarsbygg oppmerksom på bedre kjøreruter/samkjøringsmuligheter. Tomgangskjøring skal ikke forekomme på oppdragsgivers adresser.

10.4 Betong og asfalt

Krav til betong og asfalt, ref. prisliste:

- All asfalt som leveres i forbindelse med denne avtalen produseres som lavtemperaturasfalt (lavt karbonutslipp)
- All betong som leveres i forbindelse med denne avtalen produseres som lavkarbon betong (lavt karbonutslipp)

10.5 Masser

Alle masser som tilføres av leverandør skal være fri for uønskede arter og svartlistede arter og metaller over grenseverdier. Alle forurensede masser skal deponeres i godkjent deponi.

10.6 Unntaksbestemmelser

Forsvarsbygg kan gi dispensasjon fra hele eller deler av miljøbestemmelsene dersom Leverandøren kan dokumentere at det ikke er praktisk mulig å oppfylle kravet.

Dispensasjon skal gis skriftlig, og skal bl.a. beskrive tid og omfang for dispensasjonen.

10.7 Sanksjoner ved mislighold

Ved brudd på avtalte kjøretøys- og maskinteknologier eller avstandskrav vil oppdragsgiver pålegge en sanksjon på kroner 10 000 kroner per dag for maskiner og andre kjøretøy som ikke er henhold til avtalte grenser i kontrakt.

Ved brudd øvrige brudd på bestemmelsene om klima og miljø gjelder følgende sanksjoner:

Hva knytter misligholdet seg til?	Hvordan er bruddet avdekket?	Antall avvik	Sanksjon
Kravene til rapportering og kontroll			Dagmulkt NOK 1 500,- inntil misligholdet er rettet
Kravene til utslippsteknologi og/eller drivstoff for kjøretøy til persontransport*	Gjennom leverandørens egenrapportering	Inntil 2	Leverandøren skal levere en tiltaksplan for retting av misligholdet senest tre uker etter at avviket er avdekket.
		3 eller flere	Mulkt på NOK 2 000 per avvik. Ved gjentakende, grove brudd kan Forsvarsbygg ilegge en skjønsmessig høyere mulkt.
	Gjennom Forsvarsbyggs kontroll	1 eller flere	Mulkt på NOK 2 000 per avvik
Kravene til utslippsteknologi og/eller drivstoff for maskiner/kjøretøy**	Gjennom leverandørens egenrapportering	inntil 2	Leverandøren skal levere en tiltaksplan for retting av misligholdet senest tre uker etter at avviket er avdekket
		3 eller flere	Mulkt på NOK 10 000 per avvik
	Gjennom Forsvarsbyggs kontroll	1 eller flere	Mulkt på NOK 50 000 per avvik

* Kjøretøy som benyttes med hovedformål om transport av leverandørens personell inkl. utstyr fra leverandørens lokasjon eller naturlige startpunkt til Forsvarsbyggs lokasjon

**Alle andre maskiner/kjøretøy som er forpliktet i leverandørens tilbud

I kontrakter hvor leverandøren har forpliktet seg til en bestemt prosentsats for bruk av utslippsteknologi og/eller drivstoff for gjennomføring av avtalen, beregnes leverandørens oppfyllelse på følgende måte:

$$\left(Z - \frac{X}{Y}\right) * Y$$

Z =   Avtalt prosentsats for oppfyllelse for den enkelte kategori/kontrakten totalt

X =   Antall arbeidsdager hvor avtalt utslippsteknologi/drivstoff er benyttet korrekt.

Y =   Antall arbeidsdager hvor maskiner/kjøretøy ble benyttet under oppdraget totalt.

Kun arbeidsdager hvor det er benyttet maskiner/kjøretøy innenfor de kategoriene det er stilt krav til utslippsteknologi/drivstoff, skal medregnes.

Hver arbeidsdag som representerer avvik fra avtalt prosentsats anses som *ett* avvik.

Eksempel:

Totalentreprenøren har forpliktet seg til 80 % oppmøte med elbiler i kontrakten. I løpet av kontraktsperioden har totalentreprenøren 20 oppmøter, hvor elbil ble benyttet ved 12 oppmøter.

$(80\% - (14/20)) * 20$

$(0,8-0,7)*20 = 2$ oppmøter med feil bruk av kjøretøyteknologi

Mulkt vil utgjøre $2 * 2000$ kr, totalt 4000 kroner.

Ved brudd på bestemt prosentsats for gjenbrukte masser beregnes oppfyllelse av prosentsatsen for gjennomsnittet per år. Et prosentpoeng brudd utgjør 10 000 kr. Ved brudd på forpliktende tiltak som fremkommer av kontrakten vil Forsvarsbygg sette en skjønnsmessig mulkt. Leverandøren kan i disse tilfellene ikke kreve å få rettet feil, med mindre det kan argumenteres for at dette ikke vil gi økte totale klimagassutslipp under rammeavtalene.

Samlet mulkt etter denne bestemmelsen er begrenset til 10% av kontraktssummen, maksimalt NOK 5.000.000. Mulkten kommer i tillegg til mulkt etter andre bestemmelser i kontrakten.

Dersom totalentreprenøren oppnår økonomisk besparelse som følge av å ikke ha overholdt miljøkrav, kan byggherre i tillegg kreve prisavslag.

Ved gjentatte eller grove brudd på denne bestemmelsen kan oppdragsgiver heve rammeavtalen.

11 RAPPORTERING

11.1 Rapportering på miljø

Leverandøren skal til enhver tid kunne redegjøre for hvilke kjøretøy og maskiner som benyttes og skal oversende kopi av henholdsvis vognkort og samsvarserklæring på forespørsel fra Forsvarsbygg. I tillegg skal leverandøren til enhver tid kunne fremlegge dokumentasjon på hvilket drivstoff som er benyttet til gjennomføring i kontraktsperioden.

Leverandøren skal hvert kvartal oversende en rapport over andelen oppmøter som er gjort siden siste rapportering. Rapporten skal oversendes senest den 15. i måneden etter avsluttet kvartal. Rapporten skal vise registreringsnummer på benyttede kjøretøy, hvilken kjøretøyteknologi/drivstofftype disse benytter, og antall oppmøter per kjøretøy. Leverandøren skal på forespørsel oversende ytterligere detaljert rapportering, herunder hvor det fremgår dato og sted per oppmøte.

Forsvarsbygg kan foreta stikkprøvekontroller av hvilke kjøretøy som bli benyttet på oppdragene. Leverandør kan i denne forbindelse bli pålagt å fremlegge nødvendig dokumentasjon, som for eksempel kopi av vognkort og samsvarserklæring.

11.3 Øvrig rapportering

11.3.1 Kvartalsvis rapportering

Leverandør skal oversende en rapport til rammeavtalens avtaleforvalter senest den 15. i måneden etter avsluttet kvartal. Leverandør skal benytte Vedlegg 2.2 Mal for rapportering på rammeavtale.

Rapporten skal inneholde følgende:

- ☒ Oversikt over bruk av faglærte jf. Del III - Vedlegg 7 - Faglig oppdragsbeskrivelse pkt. 1.6

- ☒ Oversikt over bruk av lærlinger jf. Del III - Vedlegg 7 - Faglig oppdragsbeskrivelse pkt. 1.7
- ☒ Oppfølging av miljøkrav, ref. punkt 11.1
- ☒ Omsetning gjennom rammeavtalen for andre etater enn Forsvarsbygg

11.3.2 Årlig rapportering

Leverandør skal oversende en årsrapport til rammeavtalens avtaleforvalter innen utgangen av februar hvert år. Leverandør skal benytte Vedlegg 2.2 Mal for rapportering på rammeavtale.

Dersom rammeavtalen sies opp eller utløper oversendes årsrapport for påbegynt år og sluttrapport for hele rammeavtalens levetid innen 14 dager etter oppsigelse eller utløp.

Årsrapporten skal inneholde følgende:

- ☒ Årsomsetning fordelt på måneder for alle avrop
- ☒ Oversikt over timeuttak fordelt iht. prisskjema
- ☒ Oversikt over timeforbruk per maskin/ kjøretøy (med reg.nummer)
- ☒ Oversikt over alt materiell og fraksjoner som er kjøpt
- ☒ Oversikt over all bruk av underleverandører
- ☒ Oversikt over avfall levert til godkjent mottak fra oppdrag utført for Forsvarsbygg
- ☒ Oversikt over bruk av fast ansatte
- ☒ Oversikt over bruk av innleid arbeidskraft
- ☒ Oversikt over bruk av faglærte jf. Del III - Vedlegg 7 - Faglig oppdragsbeskrivelse pkt. 1.6
- ☒ Oversikt over bruk av lærlinger jf. Del III - Vedlegg 7 - Faglig oppdragsbeskrivelse pkt. 1.7
- ☒ Oversikt over kjøretøypark
- ☒ Oversikt over maskinpark

Oppdragsgiver skal på forespørsel gis tilgang til all salgsstatistikk for rammeavtalen, samt det totale uttaket fra andre oppdragsgivere som eventuelt er dekket av rammeavtalen.

Kostnadene til rapportering skal innkalkuleres i prisene.

Dersom leverandør ikke leverer årsrapport innen tidsfrist, og forsinkelse skyldes forhold på leverandørens side, kan oppdragsgiver ilegge dagmulkt på 1000kr per virkedag.